

В.І. Чебан

**УРОДЖЕНІ ВАДИ РОЗВИТКУ ЯК ПОКАЗНИК ПОРУШЕНЬ
ПОПУЛЯЦІЙНОГО РЕПРОДУКТИВНОГО РОЗВИТКУ**Кафедра соціальної медицини та ООЗ (зав. – доц. В.Е. Кардаш)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. Проаналізовано наукові джерела щодо історичного розвитку і становлення проблеми “уроджених вад розвитку”, зосереджено увагу на процесах патологічного успадкування на етапах суспільного розвитку. Проведено епідеміологічне дослідження захворюваності уроджених аномалій (вад розвитку) серед населення Прикарпаття. Визначено роль та місце спадкової патології у спектрі популяційного репродуктивного формування.

Ключові слова: репродуктивний розвиток, уроджені вади розвитку, чинники ризику, спадкові хвороби.

Вступ. У сучасних умовах соціально-економічних кризових процесів в Україні спостерігається погіршення громадського здоров'я. У цьому зв'язку мають місце ознаки порушення спадкового здоров'я та патологічні зміни процесів репродуктивного розвитку. Ця проблема є особливо актуальною, оскільки йдеться про здоров'я майбутніх поколінь. З метою поглибленого вивчення проблеми нами проведено аналіз наукових джерел щодо її історичного розвитку. Результати аналізу свідчать, що порушення репродуктивного розвитку мало місце навіть в доісторичний період, оскільки уже в той час були відомі людству уроджені вади розвитку (УВР) та спадкова патологія. Окремі автори наводять фантастичні малюнки людини з головою лева, ішіо- і торакопатів, з яких один партнер має голову собаки тощо [2]. З приводу наявності цих фантастичних УВР автор дає пояснення їх виникненню, а саме: співжиття людини з дияволом або тваринами.

Так звані донаукові уявлення про шляхи передачі відмінностей поміж людьми та спроби трактувати появу УВР без залучення уяви про потойбічні або надприродні сили створили ще давньогрецькі натурфілософи, мислителі та лікарі [1]. Це були перші кроки щодо спроби матеріалістичних уявлень та підходів як до науки в цілому, так і до УВР зокрема.

Розуміння *репродуктивного розвитку* людини було досить примітивним, частіше це були окремі напівінтуїтивні, часом геніальні догадки древніх мислителів про закономірності впливу на плід зовнішніх факторів, про суть природженого та набутого. Порушення репродуктивного розвитку час від часу, як серед людей, так і тварин, призводило до народження виродків, які різнилися як від норми, так і від видової форми родичів. Виникнення УВР вимагало пояснення, адже проблема однаково хвилювала як учених, філософів, так і богословів. Слід також зауважити, що ця патологія є важливим показником (індикатором стану) репродуктивного популяційного розвитку, оскільки вона може являтися як причиною, так і наслідком його порушень. Профілактичні заходи УВР можуть бути важливою складовою частиною профілактичних технологій порушень популяційного репродуктивного розвитку. Тому нами вивчено стан захворюваності уроджених вад розвитку серед населення Прикарпаття з метою визначення ролі та місця уроджених вад розвитку у спектрі популяційного репродуктивного формування та розробки перспективних оздоровчих заходів.

Мета дослідження. Оцінити важливість проблеми уроджених вад розвитку в історичному аспекті, визначити її місце, роль у спектрі популяційного репродуктивного формування та визначити профілактичні напрямки на прикладі епідеміологічного дослідження в Прикарпатському регіоні.

Матеріал і методи. Для вивчення уроджених вад розвитку (УВР), їх ролі та значення у формуванні репродуктивного здоров'я використано історичний та аналітичний методи. Результати аналізу дозволили поглиблено вивчити важливість даної патології як показника формування популяційного репродуктивного здоров'я.

Проведено епідеміологічне дослідження на прикладі населення Прикарпатського регіону. При цьому використано клініко-статистичний метод: за даними обліково-статистичних та звітних матеріалів лікувально-профілактичних закладів (системи МОЗ України) та статистичних даних Держкомстату Чернівецької, Івано-Франківської та Львівської областей, статистична сукупність охопила населення кількістю 4965100 чоловік протягом 1994–2000 років.

Результати дослідження та їх обговорення. Отримані результати епідеміологічного дослідження свідчать, що рівні первинної захворюваності за причинами УВР у Прикарпатському регіоні протягом 1994–2000 рр. становили 34,9 на 100 000 населення, що в 1,5 раза перевищували їх частоту серед населення України (де аналогічні показники становили 23,3)

Щодо конкретних нозологічних форм, то нами виявлено перевищення аналогічних показників внаслідок *синдактиї* у 2 рази, *вад кінцівок із відсутністю будь-якої частини* – в 1,7 раза, *уроджених вивихів стегна* та *інші групи вад розвитку* – в 1,6 раза, *множинних недиференційованих вад розвитку* – в 1,4 раза (табл. 1).

Таблиця 1

**Рівні спадкової патології у Прикарпатському регіоні та в Україні
(за період 1994 – 2000 рр. на 100000 населення)**

Регіон	Різновид спадкової патології						
	уроджений вивих стегна	недиференційовані вади розвитку	гіпоспадія	підліпна губи та піднебіння	полідактилія	синдактилія	вади розвитку кінцівок
у Прикарпатті	3,08	1,77	1,31	0,99	0,98	0,72	0,4
в Україні	1,9	1,26	1,24	0,92	0,72	0,33	0,24

Також виявлені закономірності коливань рівнів даної патології по областях, а саме: в Івано-Франківській дані показники склали 43,3 (на 100 000 населення) і перевищували в 1,9 раза, у Львівській – відповідно 32,0 в 1,4 раза, у Чернівецькій – 30,4 в 1,3 раза (табл. 2).

Таблиця 2

Рівні уроджених вад розвитку у розрізі областей Прикарпатського регіону та в Україні (за період 1994 – 2000 рр. на 100000 населення)

Регіон	Різновид спадкової патології								
	уроджений вивих стегна	множинні недиференційовані в.р.	гіпоспадія	підліпна губи та піднебіння	полідактилія	синдактилія	вади розвитку кінцівок	полідактилія	розщ. губи, піднебіння
І-Франківська	18	10,6	14,7	8,5	7,5	3,3	2,9	7,5	8,5
Львівська	21,7	13,8	9,9	8,4	4,5	6,9	2,9	4,5	8,4
Чернівецька	26,4	10,9	1,6	0,1	12,7	2,6	2,9	12,7	0,1
по Україні	13	8,8	8,7	6,45	5	2,3	1,7	5	6,45

Щодо конкретних нозологічних форм УВР, то їх частота була неоднозначною в окремих областях. Наприклад, частота УВР перевищувала аналогічні показники по Україні внаслідок *синдактиї*: у Львівській області в 3 рази, *вад кінцівок з відсутністю будь-якої частини* по трьох областях в 1,7 раза, *уроджених вивихів стегна* в Чернівецькій області в 1,9 раза, Львівській в 1,7 раза, Івано-Франківській області в 1,4 раза, *гіпоспадії* в Івано-Франківській області в 1,7 раза *інші вади розвитку* в Івано-Франківській області в 2,1 раза. Найбільшу частку УВР серед населення України та Прикарпатського регіону склала чисельна рубрика (МКХ-10) під збірною назвою "інші вади" (рис 1.2), проте нами виявлені регіональні особливості, коли на відміну аналогічних показників по Україні, у Прикарпатті більшу частку охопили *уроджений вивих стегна (11,3%)*, *грижі головного та спинного мозку(5%)*, *синдактилії(5,0%)*.

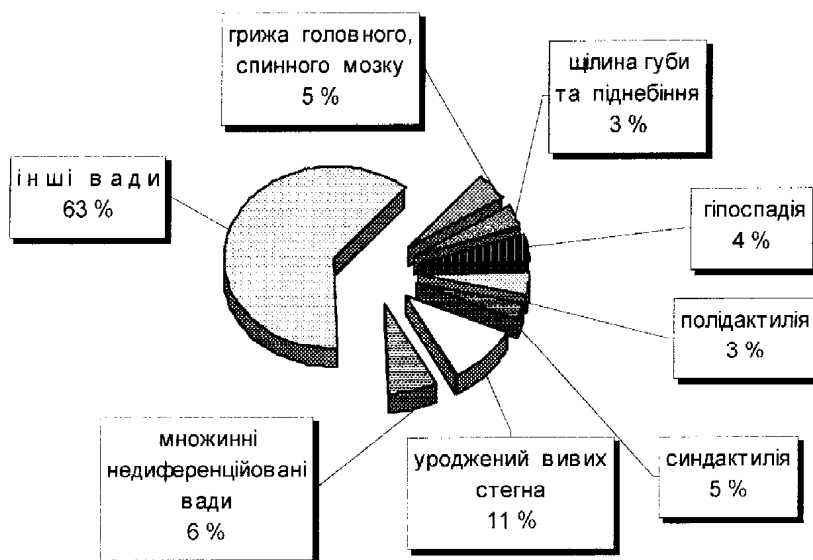

Рис. 1. Структура уроджених вад розвитку у Прикарпатському регіоні (за період 1994 – 2000 рр. на 100000 населення).

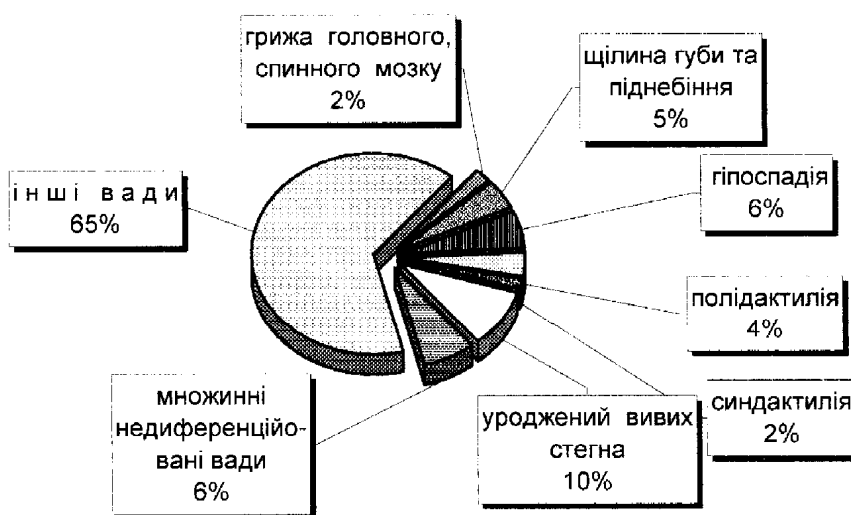

Рис. 2. Структура уроджених вад розвитку в Україні (за період 1994 – 2000 рр. на 100000 нас.)

Висновок. Високі рівні спадкової патології та уроджених вад розвитку (що перевищують в 1,5 раза аналогічні показники по Україні), особливості структури її нозологічних форм свідчать про порушення репродуктивного популяційного розвитку в Прикарпатському регіоні та потребують поглибленого вивчення.

Якщо уроджені вади розвитку та формування репродуктивного здоров'я є ланками одного причинно-наслідкового процесу, то профілактичні заходи спадкової патології та уроджених вад розвитку є важливою складовою частиною профілактичних технологій порушень популяційного репродуктивного розвитку, що являється предметом наших подальших поглиблених досліджень.

Література. 1. *Гиппократ. Избранные книги* / Пер. с греч. В. И. Руднева. – М.: Сварог, 1994. – С. 230–231. 2. *Тератология человека: Руководство для врачей* / Кириллова И. А., Кравцова Г. И., Кручинский Г. В. Под ред. Г. И. Лазюка. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Медицина, 1991. – 480 с.

CONGENITAL MALFORMATIONS AS AN INDEX OF ABNORMALITIES OF THE POPULATION'S REPRODUCTIVE DEVELOPMENT

V.I. Cheban

Abstract. The author has carried out an analysis of scientific original sources pertaining to the development and formation of the problem of “congenital malformations” and accentuated his attention on the process of pathologic heredity at the stages of social development. An epidemiological survey of the sickness rate in the category of congenital malformations among the population of the Prykarpattia area has been carried out. The role and significance of hereditary pathology in terms of the population's reproductive formation has been determined.

Key words: reproductive development, hereditary health, hereditary developmental defects, hereditary diseases, risk factors, congenital malformations, hereditary diseases.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Buk. Med. Herald. – 2003. – Vol. 7, № 2. – P. 200–203.

Надійшла до редакції 22.01.2003 року
